

**CENTRALE RAAD VOOR HET
BEDRIJFSLEVEN**

NATIONALE ARBEIDSRAAD

CRB 2007-820 DEF
CCR 10

ADVIES Nr. 1.616

Gemeenschappelijke Raadszitting van dinsdag 17 juli 2007

**ADVIES BETREFFENDE DE BIJDRAGE VAN DE CENTRALE RAAD VOOR HET
BEDRIJFSLEVEN EN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD AAN HET NATIONAAL
HERVORMINGSPROGRAMMA (2005-2008)**

Advies betreffende de bijdrage van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en van de Nationale Arbeidsraad aan het nationaal hervormingsprogramma (2005-2008)

1. Inbehandelingneming

In een brief heeft de heer W. Gabriëls, voorzitter van het directiecomité van de fod Kanselarij van de Eerste minister en secretaris van het Overlegcomité Staat-gewesten en gemeenschappen, de Nationale Arbeidsraad en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven een adviesvraag voorgelegd met betrekking tot de opstelling van het vooruitgangsrapport over het nationaal hervormingsprogramma van België.

De Raden worden geraadpleegd ingevolge de veranderingen die, overeenkomstig de conclusies van de Europese Raad van Brussel van 22 en 23 maart 2005, werden aangebracht in het besluitvormingsproces van de strategie van Lissabon. In die conclusies van het voorzitterschap wordt immers bepaald dat "naast de regeringen alle andere betrokken actoren (parlementen, regionale en lokale overheden, sociale partners en civiele samenleving) een eigen inbreng moeten hebben in de strategie en actief de doelstellingen daarvan moeten helpen verwezenlijken".

2. Een Europese strategie die nog te veel is miskend

Met dit initiatief wensen de sociale gesprekspartners die zitting hebben in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en in de Nationale Arbeidsraad hun bijdragen te leveren aan het nationaal hervormingsprogramma (NHP) en de inspanningen in herinnering te brengen die werden geleverd om, in het kader van een permanent proces van deelneming aan de strategie van Lissabon, ertoe bij te dragen dat de nationale en Europese beleidsmaatregelen tot een evenwichtig succes leiden. De Raden behouden zich de mogelijkheid voor later een advies uit te brengen over het ontwerp van NHP, indien ze dat nuttig achten op grond van de ontwerp teksten die hun zullen worden voorgelegd.

De Raden onderstrepen het belang van deze evaluatie van het NHP aan het einde van de eerste cyclus van drie jaar van de hernieuwde strategie van Lissabon. Deze evaluatie speelt een doorslaggevende rol in de nieuwe koers die de strategie moet volgen, op weg naar een nieuwe cyclus van drie jaar, door de goedkeuring van de volgende geïntegreerde richtsnoeren, en naar de nieuwe cyclus van economisch bestuur d.m.v. de hervormingen.

Met deze bijdrage wensen de Raden deel te nemen aan de inspanningen die worden geleverd om de strategie van Lissabon beter bekend te maken en wensen ze de aandacht van de regering te vestigen op een aantal accenten die bij de opstelling van het nationaal hervormingsprogramma huns inziens moeten worden aangebracht. Sinds de lancering van de Lissabonstrategie hebben de Raden hun bijdrage geleverd om dit proces te helpen verwezenlijken: ze brachten uitgebreide adviezen en verslagen ter zake uit en nemen sinds 2005 deel aan de werkzaamheden in het kader van het interactieve netwerk tussen het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en de nationale sociaal-economische raden. Dit Europese netwerk is het resultaat van het mandaat dat het EESC kreeg van de Europese Raad van Brussel van 25 en 26 maart 2004 om, in nauwe samenwerking met de nationale sociaal-economische raden, de uitvoering van de Lissabonstrategie in goede banen te leiden. De werkzaamheden van de verschillende economische en sociale raden en van het EESC op het vlak van de Lissabonstrategie worden in de bijlage bij de verklaring van het Voorzitterschap van de Europese Raad vermeld. Ze onderstrepen de belangrijke bijdrage die de nationale economische en sociale raden en het EESC kunnen leveren tot de verduidelijking van de doelstellingen van de strategie en tot de tenuitvoerlegging ervan.

In dit verband herinneren de Raden eraan dat het belangrijk is de sociale gesprekspartners, als sleutelspelers voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Lissabonstrategie, te betrekken bij het besluitvormingsproces. Vanuit dit oogpunt moeten de inspanningen ter verbetering van de communicatie en van het overleg tussen de verschillende belanghebbende partijen worden voortgezet. Hun leden hechten nog steeds een grote actualiteitswaarde aan en voelen zich in hoge mate betrokken bij de doelstelling die de Commissie in 2005 had vooropgesteld, toen ze de balans opmaakte van de Lissabonstrategie: *“Hernieuwde groei is cruciaal voor welvaart, kan opnieuw leiden tot volledige werkgelegenheid en vormt de basis voor sociale rechtvaardigheid en kansen voor iedereen. Hernieuwde groei is ook cruciaal voor de positie van Europa in de wereld en het vermogen van Europa om de middelen te mobiliseren voor de aanpak van verschillende mondiale problemen (alook) om onze bredere ambities op het gebied van maatschappij en milieu te voeden”*. Hiertoe onderstreept de Commissie de noodzaak ervoor te zorgen dat *“investeren en werken in Europa aantrekkelijker wordt, dat kennis en innovatie het kloppend hart van de Europese groei zijn en dat een beleid opgezet wordt waardoor ondernemingen meer en betere banen kunnen creëren”*. In 2008 zullen de geïntegreerde richtsnoeren, de nationale hervormingsprogramma's en het communautaire programma van Lissabon worden vernieuwd, met als uitgangspunt het strategische rapport van de Commissie, dat zal steunen op een algemene evaluatie van de vooruitgang die de laatste drie jaar werd geboekt.

3. Het noodzakelijke evenwicht tussen de pijlers

Van Europa de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie van de wereld maken mag volgens de Raden geen doel op zich zijn, maar moet het instrument bij uitstek zijn om te komen tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang. De Europese Unie moet bij de uitvoering, op basis van de ontwikkelde geïntegreerde aanpak, een benadering aannemen die in overeenstemming is met haar waarden en maatschappijvisie. Ze moet de drie grote pijlers – nl. de economische, de sociale en de milieupijlers – samenhouden en op gelijke voet behandelen en rekening houden met de in bovenstaande alinea vermelde beschouwingen die de Europese Commissie in 2005 had geuit.

4. Einde van de eerste cyclus van de herziene Strategie

De Raden merken op dat het hervormde Lissabonproces op dit moment voornamelijk steunt op de nationale hervormingsprogramma's. De *“name and shame”*, de systematische publicatie van vergelijkende prestatie-indicatoren of de ondersteuning van de nationale inspanningen door de Gemeenschapsbegroting werden niet als instrumenten geselecteerd om de doelstellingen van Lissabon te bereiken. De evaluatie van de nationale programma's door de Commissie, van haar kant, berust jammer genoeg niet op een methodologie die een ordening van prioriteiten en een onderbouwde kritische analyse van de strategieën van de lidstaten mogelijk maakt.

Volgens de Raden mag zelfs een herziene Lissabonstrategie niet leiden tot een minder dure oplossing die wordt gebruikt om de terughoudendheid ten aanzien van meer bevoegdheden voor de EU te verdoezelen. De tussentijdse herziening was een gelegenheid om eenvoudigere en rationelere processen tot stand te brengen. De Lissabonstrategie moet zich toespitsen op domeinen als de economische policy-mix en het milieubeleid, die duidelijk een meerwaarde hebben gekregen dankzij het optreden op Europees niveau. De methode van open coördinatie (MOC) heeft potentieel, maar dan voornamelijk op gebieden met weinig externaliteiten, waarin de regeringen langetermijnhervormingen moeten doorvoeren die moeten worden aangepast aan de nationale context. In omgekeerde zin moeten de instrumenten waarover de EU beschikt in de domeinen met sterke externaliteiten worden aangepast aan de vastgestelde doelen, want zoniet zal de legitimiteit van de EU worden aangetast doordat een kloof ontstaat tussen de ambities en de bereikte resultaten.

Hoe dan ook moet worden vastgesteld dat de institutionele structuur van het economische beleid in Europa en het feit dat de klemtoon zo goed als uitsluitend wordt gelegd op de naleving van de regels weinig ruimte laten voor een coöperatieve aanpak. De Raden zijn het ermee eens dat een benadering die inwerkt op zowel het aanbod als de vraag absoluut een Europese dimensie moet hebben. Ten eerste, omdat de Europese centrale bank daarin een rol te spelen heeft, waardoor de geaggregeerde koers van het begrotingsbeleid voor de zone absoluut moet worden gepreciseerd; ten tweede, omdat coördinatie van cruciaal belang is voor de geloofwaardigheid van de nationale economische beleidskeuzes: ze garandeert dat deze beleidskeuzes worden gemaakt in een multilaterale context en dus niet tot doel hebben te breken met de collectieve discipline; en, ten slotte, omdat de multilaterale context een nuttige stimulerende rol speelt in de tenuitvoerlegging van de nationale doelstellingen.

Deze benadering heeft ook betrekking op de structurele hervormingen. In beginsel behoren deze tot de bevoegdheid van de nationale regeringen en moeten ze worden uitgevoerd in het licht van hun nationale merites. De werkzaamheden van het Comité voor Economische Politiek (CEP) tonen evenwel duidelijk aan dat een individuele aanpak te beperkt is: structurele hervorming brengt in het algemeen voordelen op lange termijn met zich mee op het gebied van economische efficiëntie of van houdbaarheid van het beleid, maar veroorzaakt op korte termijn ook politieke en sociale kosten. Deze combinatie van langetermijnvordelen en kortetermijnkosten leidt er vaak toe dat acties worden uitgesteld. De doelstellingen van de Lissabonstrategie zijn gebaseerd op langetermijndoelstellingen. Om deze te bereiken moet nu worden gewerkt aan structurele hervormingen die evenwichtig gespreid worden over de verschillende domeinen en in overleg met de sociale gesprekspartners worden doorgevoerd, omdat ze aldus op lange termijn voordelen zullen opleveren.

De reeds eerder door de Raden geuite bekommering voor een gelijkheid tussen de economische pijler, de sociale pijler, de milieupijler en de werkgelegenheidspijler moet eveneens leiden tot een beter evenwicht in de institutionele structuur waarop een beroep wordt gedaan om de strategie te definiëren en ten uitvoer te leggen. Dienaangaande wijzen de Raden erop dat over de plaats van de sociale processen in de geïntegreerde richtsnoeren alsook in het NHP de komende maanden een uiterst belangrijk debat zal plaatshebben in het Comité voor Sociale Bescherming.

5. Evaluatie van het nationaal hervormingsprogramma

In het vooruitzicht van de komende evaluatie van het nationaal hervormingsprogramma van België in de loop van de maanden juli en augustus a.s. wensen de Raden het beleidskader van deze evaluatie te onderstrepen.

Het nationaal hervormingsprogramma wordt gestuurd door een Politiek Begeleidingscomité dat wordt voorgezeten door de secretaris van het Overlegcomité en bestaat uit vertegenwoordigers van de minister-presidenten (van de gewesten en de gemeenschappen), van de vice-eerste ministers, van de minister van Buitenlandse zaken en van de staatssecretaris voor Europese zaken en uit vertegenwoordigers van andere bevoegde ministeries, wanneer het comité dat nodig acht. De redactie is in handen van een redactiecomité onder leiding van de Kanselarij van de Eerste minister. Elk belangrijk hoofdstuk wordt in goede banen geleid door een overheidsinstantie: de fod Financiën voor het macro-economische hoofdstuk, het Federaal Planbureau voor het micro-economische hoofdstuk (in samenwerking met de fod Economie) en de fod Werkgelegenheid voor het werkgelegenheidshoofdstuk. Ook de gewesten en gemeenschappen worden vertegenwoordigd in het redactiecomité.

Aan het einde van het redactiewerk wordt een ontwerp van NHP aan de CRB en aan de NAR voorgelegd. Deze tekst blijft een document dat op de verantwoordelijkheid van de regering wordt opgesteld. In ons land zijn de inspanningen om actief deel te nemen aan de Lissabonstrategie ingegeven door de structuur van de sociale dialoog, die zo is opgezet dat de sociale gesprekspartners voortdurend moeten worden betrokken bij de vaststelling en de uitvoering van het beleid in materies die tot hun bevoegdheden behoren. Door aldus verschillende elementen van het Lissabonproces naar zich toe te trekken, kunnen ze bovendien geleidelijk hun gemeenschappelijke visie op de toekomstige uitdagingen voor de Belgische economie en op sociaal en werkgelegenheidsvlak ontwikkelen.

Het huidige programma (2005-2008) op middellange en lange termijn heeft betrekking op een twintigtal geïntegreerde richtsnoeren en houdt rekening met de ontwikkelingen op economisch, sociaal en milieuvlak. Het programma omvat zes prioriteiten (sporen genoemd). Voor elke van deze prioriteiten worden één of meer kwantitatieve doelstellingen vastgelegd.

Prioriteiten van het nationaal hervormingsprogramma 2005-2008

1 Begroting in evenwicht¹

- Schuldratio onder de 60% in 2014
- Overschot op de begroting optrekken tot minstens 1,0% in 2010

2 Lastenverlaging, vooral op arbeid

- Fiscale druk op arbeid tussen 2005 en 2010 verlagen met 2,2% van het bbp (4,2% van de loonkosten)

3 De arbeidsmarkt hervormen en dynamiseren

- Tegen 2010 zal het aantal oudere werknemers anderhalve keer sneller stijgen dan het gemiddelde (EU – 15) t.o.v. 2005
- De werkgelegenheidsgraad nadert de 70%

4 Investeren om de economie te stimuleren

- 3% investeringen in O&O tegen 2010
- De hervorming van de netwerkindustrieën voortzetten
- Het concurrentievermogen van de overheidsbedrijven versterken

5 De sociale zekerheid versterken

- 0,057% van het bbp per jaar gaat naar welvaartsaanpassingen van pensioenen en andere uitkeringen
- Het evenwicht in de sociale zekerheid verzekeren en de multidimensionele strijd tegen de armoede

6 De synergieën tussen de bescherming van het leefmilieu en de groei versterken

- De emissiedoelstellingen van het Kyoto-protocol halen van -7,5% voor de periode 2008-2012 vergeleken met de uitstoot van broeikasgassen in 1990
- De energie-efficiëntie doen stijgen met 1% per jaar

¹ De resolutie van 5 juni 2007 van de Raad Ecofin over de efficiëntie van de overheidsfinanciën stelt voor in het kader van het nationaal hervormingsprogramma nauwkeurigere criteria voor de analyse van de efficiëntie van de overheidsfinanciën in te voeren.

Eind 2006, na de indiening van de tweede evaluatie van de NHP's, heeft de Europese Commissie voor elk land de balans opgemaakt van de relance van de Lissabonstrategie. De Raden nemen er nota van dat de Commissie België aanmoedigt om zijn inspanningen inzake de fiscale druk op arbeid in vergelijking met de buurlanden voort te zetten. De sanering van de begroting vormt de tweede prioriteit. Het komt erop aan nieuwe maatregelen te nemen om de ongelijkheid tussen de gewesten inzake werkloosheid en herinschakeling te verminderen. Bovendien moet België ervoor zorgen dat de overheidsfinanciën houdbaar blijven, nieuwe doelstellingen bepalen om de uitstoot van vervuilende stoffen te verminderen en de concurrentie op de gas- en elektriciteitsmarkten aanscherpen door onafhankelijke en efficiënte reguleringsorganen op te richten. Wat de arbeidsmarkt betreft, beveelt de Commissie aan de werkgelegenheidsgraad van de oudere werknemers en de kwetsbare groepen te verhogen.

In dit verband moedigen de Raden de federale regering en de deelentiteiten aan om de verbetering van de algemene economische toestand maximaal te benutten om het elan van de hervormingen te versterken en, bijgevolg, de relatieve positie van België in Europa en in de wereld te verbeteren. Gelet op het erg brede terrein dat wordt bestreken door de Lissabonstrategie, dat zo goed als alle activiteiten van de EU op economisch, sociaal en milieuvlak omvat, is een transversale aanpak vereist. De Lissabonstrategie en de nationale tenuitvoerlegging ervan zijn weliswaar multidisciplinaire processen, maar de algehele samenhang moet absoluut worden gewaarborgd om te vermijden dat de verschillende parallel gevoerde beleidsmaatregelen tegenstrijdige effecten zouden opleveren. De Raden onderstrepen dat de economische groei en de verbetering van het concurrentievermogen absolute voorwaarden zijn om de vele doelstellingen van Lissabon te bereiken en de consolidatie van het Europese sociale model, dat m.n. wordt gekenmerkt door een hoog niveau van sociale bescherming dat in stand moet worden gehouden, te doen slagen. De opbrengsten van de groei moeten zo worden aangewend dat ze een duurzaam evenwicht mogelijk maken en de resultaten van het Europese sociale model, t.w. de integratie, de herverdeling en de solidariteit tussen met name de verschillende generaties, versterken. Vooral in een periode van economische hoogconjunctuur wordt de regering aangemoedigd om haar inspanningen ter verbetering van de overheidsfinanciën voort te zetten en aldus een antwoord te bieden op de meerkosten die verbonden zijn aan de vergrijzing van de bevolking.

Volgens de Raden moet de Europese Commissie haar centrale rol behouden in de uitstippeling van het beleid in het kader van de strategie van Lissabon. Een convergentie van de economische, sociale en milieugerelateerde acties moet op Europees niveau worden bewerkstelligd. De Commissie moet erop toezien dat de aanpak van de lidstaten overeenstemt met de communautaire doelstellingen. Aan de Commissie wordt gevraagd de impact van het Europese beleid op de verwezenlijking van de communautaire doelstellingen, niet alleen op economisch vlak maar ook op sociaal en milieugebied, systematisch te evalueren.

6. Enkele bijdragen van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

Binnen de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven onderzoeken de sociale gesprekspartners een aantal centrale thema's van de Lissabonstrategie. Sinds de wet van 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen trachten de sociale gesprekspartners een grondige analyse te ontwikkelen van de sleutelementen van de loonvorming. De factoren van het structureel concurrentievermogen van onze economie, de doelstellingen inzake sociale samenhang en houdbaarheid van de sociale bescherming op lange termijn zijn de andere bevoorrechte analysegebieden van de sociale gesprekspartners. In het licht van de aanbevelingen van de Commissie en van het akkoord over de verlagingen van de sociale werkgeversbijdragen volgt de Raad deze bijdrageverlagingen, de uitsplitsing ervan naar werknemerscategorie en de effecten ervan op de werkgelegenheid, de lonen en de groei op. De resultaten van deze werkzaamheden worden opgenomen in het Technisch verslag over de beschikbare maximale marges voor de loonkostenontwikkeling, dat om de twee jaar als basis dient voor de interprofessionele onderhandelingen.

Voor de vaststelling van de *loonmarge* in het kader van de opeenvolgende interprofessionele akkoorden werd telkens rekening gehouden met de verschillende economische schokken waarmee België te kampen kreeg en met de sociaal-economische ontwikkelingen in de buurlanden. Het laatste interprofessioneel akkoord (IPA) kreeg als titel "Voor een innovatieve economie en werkgelegenheid". Het geeft gevolg aan drie vroegere akkoorden: de aanpassing van de index (01/2006), de verklaring over het concurrentievermogen (03/2006) en het akkoord over de verlaging van de werkgeverslasten op arbeid en de aanpassing van de sociale uitkeringen aan de stijgende welvaart (09/2006).

De sociale gesprekspartners hebben afgesproken en opnieuw hun voornemen te kennen gegeven om de wet van 1996 tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen en tot bevordering van de werkgelegenheid strikter toe te passen. Ze bevelen de sectoren die dat nog niet hebben gedaan aan om, in het kader van het IPA 2007-2008, te onderhandelen over een bijsturingmechanisme dat eventuele loonontsporingen moet vermijden en de lastenverlagingen niet om te zetten in loonsverhogingen. De interprofessionele sociale gesprekspartners verklaren eensgezind dat er een goed evenwicht moet worden gevonden tussen, enerzijds, de beheersing van de loonkostenontwikkeling en, anderzijds, de koopkracht van de werknemers.

Sedert het interprofessioneel akkoord van 1998 hebben de sociale gesprekspartners formeel bijzondere aandacht besteed aan *voortgezette opleiding* en zich tot doel gesteld 1,9% van de loonmassa te besteden aan vormingsinspanningen. Sedertdien wordt een hoofdstuk van het Technisch verslag van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven gewijd aan de evaluatie van de vormingsinspanningen, om op termijn een volledig beeld te kunnen schetsen van de organisatie en de financiering van de opleidingsactiviteiten voor zowel de werknemers als de werkzoekenden in België. In het kader van de werkzaamheden die gezamenlijk door de NAR en de CRB worden verricht, hebben de sociale gesprekspartners een meetinstrument ontwikkeld waarmee het op termijn mogelijk zal zijn de gezamenlijke vormingsinspanningen, zowel wat formele als minder formele en informele opleidingen betreft, van de ondernemingen ten gunste van de werknemers van de privésector af te leiden. Volgens hen moet de beroepsopleiding in de sectoriële onderhandelingen voor 2007-2008 centraal staan. Ze moedigen de onderhandelaars van de sectoriële werkgevers en vakbonden aan om gepaste initiatieven te nemen teneinde de achterstand van België op dit vlak weg te werken. In het kader van deze responsabilisering van de sectoren ter zake is de Raad begonnen met een analyse van de activiteiten van sectoriële opleidingsfondsen en van hun samenwerking met de overheid, met andere opleidingsfondsen en met het initieel onderwijs. In het kader van het *Generatiepact* wordt de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven ermee belast jaarlijks te evalueren of de door de sociale gesprekspartners vastgestelde doelstelling wordt bereikt. Indien dat niet het geval is, moeten de CRB en de NAR een advies uitbrengen over de lijst van sectoren die onvoldoende inspanningen ter zake leveren en eventueel de boete moeten betalen die ten goede komt aan het betaald educatief verloop.

Al verschillende jaren geven de sociale gesprekspartners hun voornemen te kennen om bijzondere aandacht te besteden aan het *structureel concurrentievermogen*. In het laatste interprofessioneel akkoord wordt aan de CRB het mandaat verleend om zijn analyse ter zake voort te zetten. Momenteel worden belangrijke werkzaamheden verricht in samenwerking met de federale dienst Wetenschapsbeleid, het Federaal Planbureau en een aantal academici, in het kader van een netwerk waarbij verschillende federale en gewestelijke actoren zijn betrokken. Deze werkzaamheden hebben geleid tot een diagnose van het Belgische nationale innovatiesysteem in de vorm van een advies aan de regering.

In uitvoering van de gemeenschappelijke verklaring van de sociale gesprekspartners van 27 maart 2006 heeft de CRB een conferentie georganiseerd om na te gaan welke elementen aan de basis liggen van de ontoereikende innovatie-inspanningen en welke oplossingen hiervoor kunnen worden aangereikt. In het kielzog van de besluiten die uit deze conferentie werden getrokken, willen de sociale gesprekspartners acties ondernemen om tot een innovatiecultuur te komen, zowel binnen de ondernemingen als op het niveau van de overheid en in de maatschappij in haar geheel. Ze zijn van oordeel dat alle stakeholders – en dus alle sociale partners – moeten worden betrokken bij de uitstippeling van het innovatiebeleid, wil men deze doelstelling bereiken. In de landen die op het vlak van innovatie goed presteren, heeft een nationale consensus omtrent het belang van een sterk innovatiebeleid immers bijgedragen tot de uitstippeling van een strategische visie en van een efficiënt innovatiesysteem. Ze onderstrepen dat een innovatiecultuur niet alleen afhangt van het niveau van de O&O-uitgaven, maar ook van tal van andere aspecten, waaronder de opleiding van de werknemers, de arbeidsorganisatie, het human resources beleid, de betrokkenheid en de steun van alle werknemers, de loonkosten, de mobiliteit en de loopbaanvooruitzichten van de onderzoekers, het verkrijgen van octrooien, de contacten met onderzoeksinstituten enz. Voorts werd aan de CRB gevraagd een balans op te maken van de inspanningen die de sectoren op het gebied van innovatie hebben geleverd en van de problemen waarmee deze sectoren te kampen hebben en nuttige indicatoren ter zake te ontwikkelen. De sociale gesprekspartners bereiden op dit moment een tweede advies voor over de beleidsmaatregelen die ons nationaal innovatiesysteem kunnen helpen verbeteren.

In dit kader heeft de CRB vier werkgroepen opgericht, die werden belast met het onderzoek van resp. (1) de problematiek van de octrooien en de normalisatie; (2) de kennisuitwisseling tussen de ondernemingen onderling en tussen wetenschap en industrie; het ondernemerschap; (3) het fiscale kader voor O&O en (4) de policy-mix. De CRB en de gewestelijke economische en sociale raden hebben zich ertoe verbonden informatie uit te wisselen over de goede praktijken tussen de gewesten, het federale niveau en het Europese niveau. Bovendien hebben de verschillende regeringen van het land, met het oog op de 3%-doelstelling van Barcelona (de inspanning die inzake O&O moet worden geleverd), binnen het Overlegcomité een forum opgericht. Dat forum zal om de zes maanden bijeenkomen onder een wisselend voorzitterschap. De CRB werd samen met het Federaal Planbureau en de Nationale Raad voor het Wetenschapsbeleid aangewezen als deelnemer en als verstrekker van gegevens.

Een gelijkaardig initiatief als het Technisch verslag, waarin de sleutelementen van de loonvorming en van de factoren van concurrentievermogen werden bestudeerd, was het verslag over het concurrentievermogen en de werkgelegenheid in de voedingsindustrie van december 2006. Dit verslag, dat door de sociale gesprekspartners van de sector in de collectieve arbeidsovereenkomst 2005/2006 was gevraagd aan de bijzondere raadgevende commissie voor de Voeding van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, had tot doel "een grondige evaluatie te maken van de totale loonkostevoluitie van de samengestelde onderhandelingsniveaus evenals van de impact ervan op de werkgelegenheidsevoluitie". Deze analyse moest het mogelijk maken de situatie en de prestaties op het vlak van groei, werkgelegenheid en rentabiliteit van de voedingssector zo getrouw mogelijk weer te geven. De studie naar de structurele kenmerken, het concurrentiegedrag (of de strategie) en de onderlinge inwerking hiervan op de prestaties van de sector werd bovendien aangevuld met drie grondige analyses van de buitenlandse handel en de marktaandelen, de innovatie en de opleiding. De collectieve arbeidsovereenkomst 2007/2008, die begin mei werd aangenomen, schrijft opnieuw uitdrukkelijk voor dat "de partijen afspreken beroep te doen op de bijzondere raadgevende commissie Voeding (CRB) om de evaluatie bij te houden van de totale loonkostevoluitie van de samengestelde onderhandelingsniveaus evenals de impact ervan op de werkgelegenheidsevoluitie". De voedingsindustrie heeft een pioniersrol vervuld. In het kader van de huidige werkzaamheden m.b.t. het structureel concurrentievermogen zullen allicht andere sectoren dit voorbeeld volgen, met name de textielsector en later ook de scheikundige sector...

Voorts hebben de sociale gesprekspartners in december 2005 en in april 2006 een advies ⁽²⁾ en een aanvullend advies ⁽³⁾ uitgebracht over energie-efficiëntie in de woningsector, in het verlengde van het advies dat de raad in 2004 had uitgebracht over het voorstel voor een Europese richtlijn betreffende energie-efficiëntie en energiediensten. De bedoeling is een beter inzicht te krijgen in de praktijken van de gezinnen met betrekking tot het energieverbruik en in de sociaal-economische en technische factoren die veranderingen - of weerstand tegen deze veranderingen - op het vlak van energieverbruik in de woningsector verklaren. Op dit moment zetten de CRB en de gewestelijke economische en sociale raden samen een rondetafelconferentie over deze problematiek op.

Sedert enkele maanden heeft de CRB zijn werkzaamheden aangevat m.b.t. de verbetering van de energie-efficiëntie in de vervoersector. In 2007 werd een diagnoseadvies ⁽⁴⁾ over de woon-werkverplaatsingen van de werknemers goedgekeurd. Bijzondere aandacht werd daar met name besteed aan de goede praktijken die door de sociale gesprekspartners worden ondersteund om het woon-werkverkeer te verbeteren.

In samenwerking met het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Federaal Planbureau heeft de CRB een aantal studies en een colloquium georganiseerd over de hervorming van de netwerkindustrieën. Deze studies vulden de werkzaamheden van de subcommissies Energie en Vervoer van de CRB aan. De CRB heeft immers een heel werkprogramma rond energie samengesteld, dat betrekking heeft op vier thema's: de energievoorziening; de bijdrage van de energiesector tot het concurrentievermogen, de groei en de werkgelegenheid; de liberalisering van de energiemarkt in de EU en in België; het potentieel inzake innovatie, onderzoek en ontwikkeling. De CRB heeft een advies over het preliminair rapport van de Commissie Energie 2030 ⁽⁵⁾ goedgekeurd.

² CRB 2005-1391 ADVIES OVER ENERGIE-EFFICIËNTIE IN DE WONINGSECTOR IN BELGIË (21/12/2005)

³ CRB 2006-422 ADVIES TER AANVULLING VAN HET ADVIES VAN 21 DECEMBER 2005 INZAKE ENERGIE-EFFICIËNTIE IN DE WONINGSECTOR IN BELGIË (19/04/2006)

⁴ CRB 2007-127 DIAGNOSEADVIES BETREFFENDE DE WOON-WERKVERPLAATSINGEN VAN DE WERKNEMERS (30/01/2007)

⁵ CRB 2007-357 ADVIES BETREFFENDE HET PRELIMINAIR RAPPORT VAN DE COMMISSIE ENERGIE 2030 « BELGIUM'S ENERGY CHALLENGES TOWARDS 2030 » (1/03/2007)

De sociale gesprekspartners hebben in het kader van de onderhandelingen over het Generatiepact een verband gelegd tussen de houdbaarheid van de overheidsfinanciën, de werkgelegenheidsgraad en de welvaartsvastheid van de sociale uitkeringen. In uitvoering van een akkoord dat in september 2006 binnen de Groep van de Tien werd gesloten, hebben de CRB en de NAR een gemeenschappelijk advies goedgekeurd ⁽⁶⁾ over het mechanisme voor de aanpassing van de sociale uitkeringen aan het welvaartspeil.

Ten slotte werd enkele jaren geleden in de CRB een cel Opvolging van de Europese actualiteit opgericht. In deze cel kunnen de sociale gesprekspartners de dossiers selecteren die nuttige stof tot reflectie kunnen leveren en kunnen ze op de hoogte blijven van de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. de Lissabonstrategie. De cel ontwikkelt een netwerk van samenwerkingsverbanden met academische deskundigen en met tal van Belgische vertegenwoordigers in Europese instanties, of het nu gaat om instanties waar het politieke besluitvormingsproces plaatsvindt of om raadgevende organen. Zo worden in de CRB regelmatig hoorzittingen georganiseerd met o.m. de Belgische vertegenwoordiging bij de Europese Unie en met de Belgische vertegenwoordigers bij het Comité voor Economische Politiek en het Economisch en Financieel Comité.

7. Bijdrage van de Nationale Arbeidsraad aan het nationaal hervormingsprogramma van België (2005-2008)

De Europese Commissie heeft in de aanbevelingen die zij in 2007 aan België heeft gericht, aangegeven dat vooruitgang nodig is om de Europese doelstellingen inzake de werkgelegenheidsgraad, met name bij ouderen, te halen (zie aanbeveling nr. 2).

In het jongste interprofessioneel akkoord (IPA) 2007-2008 en het Generatiepact werden verschillende maatregelen vastgesteld die nauw aansluiten bij de Europese werkgelegenheidsstrategie en die de erin opgenomen doelstellingen moeten realiseren.

Er werden bijzonder grote inspanningen geleverd, met name om oudere werknemers langer op de arbeidsmarkt te houden en personen die van de arbeidsmarkt zijn uitgesloten, opnieuw op de arbeidsmarkt te integreren. De Nationale Arbeidsraad (NAR) is nauw betrokken bij de concrete tenuitvoerlegging van die nieuwe maatregelen, hetzij door middel van collectieve arbeidsovereenkomsten, hetzij door middel van adviezen over ontwerpen van wetgevende of verordenende teksten.

a) Inzake brugpensioen

Het Generatiepact heeft de brugpensioenregels grondig gewijzigd.

Zo geldt vanaf 2008 het principe dat de nieuwe normale brugpensioenleeftijd op 60 jaar wordt gebracht met een loopbaanduur van 30 jaar voor mannen en 26 jaar voor vrouwen. Die minimumduur zal vanaf 2012 op 35 jaar worden gebracht voor mannen en vanaf 2028 voor vrouwen, met tussendrempels om de 4 jaar.

⁶ CRB 2006-1022 WELVAARTSVASTHEID - JAARLIJKSE WELVAARTSBONUS PENSIOENEN - VERLAGING VAN DE WERKGEVERSLASTEN - UITVOERING VAN HET GENERATIEPACT (21/09/2006)

Bepaalde uitzonderingen blijven evenwel mogelijk voor zware beroepen, lange loopbanen of nachtarbeid :

- Het jongste interprofessioneel akkoord bepaalt dat een in de NAR gesloten interprofessionele collectieve arbeidsovereenkomst zal voorzien in de mogelijkheid om op 56 jaar met brugpensioen te gaan na een loopbaan van 40 effectief gewerkte jaren.
- Ter uitvoering van het interprofessioneel akkoord werkt de Raad ook aan een collectieve arbeidsovereenkomst tot vaststelling van de generieke criteria op grond waarvan mindervalide werknemers of werknemers met ernstige lichamelijke problemen van 58 jaar en ouder met een loopbaan van 35 jaar met brugpensioen kunnen gaan. Deze regeling zou in 2008 in werking moeten treden.
- De mogelijkheid voor bijzondere brugpensioenregelingen (20 jaar nachtarbeid, verminderde arbeidsgeschiktheid in de bouwsector en halftijds brugpensioen) werd voor de duur van het IPA verlengd.

De Raad heeft in zijn advies nr. 1.601 van 30 maart 2007 een belangrijke bijdrage geleverd aan de hervorming van de regelgeving betreffende het conventioneel brugpensioen. Daarenboven heeft hij de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 17 betreffende de aanvullende brugpensioenvergoeding gewijzigd om de werkhervatting van bruggepensioneerde werknemers bij een nieuwe werkgever of als zelfstandige aan te moedigen.

In de Raad zijn ook nog andere belangrijke werkzaamheden aan de gang om het desbetreffende juridische kader aan te vullen of te verduidelijken. Zo wordt er gediscussieerd over de definitie van de zware beroepen en over de vraag welke perioden met arbeidsperioden kunnen worden gelijkgesteld voor de berekening van de loopbaanduur.

b) Inzake loopbaanonderbreking

De NAR heeft een paar aanpassingen aangebracht in de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 77 quater. Sommige vernieuwingen slaan rechtstreeks op oudere werknemers en hebben tot doel gedeeltelijke loopbaanonderbrekingen in de hand te werken om die werknemers ertoe aan te zetten langer op de arbeidsmarkt te blijven.

Zo neutraliseert de nieuwe overeenkomst volledig de drempel van 5 % voor de werknemers van 55 jaar of ouder die een 1/5-loopbaanvermindering genieten of hebben aangevraagd. Daardoor worden die werknemers niet meer meegeteld voor de drempel die bepaalt hoeveel werknemers gelijktijdig tijdskrediet kunnen opnemen. Indien de werknemers een sleutelfunctie uitoefenen, kan de uitoefening van het recht gedurende maximum 12 maanden worden uitgesteld.

Voor werknemers van 50 jaar of ouder wordt de anciënniteit die is vereist om recht te hebben op loopbaanonderbreking teruggebracht van 5 jaar tot 3 jaar. Met instemming van de werkgever kan die termijn verder worden ingekort tot 2 jaar voor werknemers die vanaf hun 50e worden aangeworven en tot 1 jaar voor werknemers die vanaf hun 55e worden aangeworven.

Ten slotte zorgt de collectieve arbeidsovereenkomst voor een flexibelere uitoefening van de 1/5-loopbaanvermindering dan die ten belope van een dag of twee halve dagen per week.

Naast het sluiten van de collectieve arbeidsovereenkomst werd een advies nr. 1.599 uitgebracht over een nieuwe regelgeving die het recht op uitkeringen voor voltijds tijdskrediet beperkt tot één jaar, behalve wanneer het tijdskrediet om bepaalde redenen wordt opgenomen (opvoeding van een kind onder de 8 jaar, zorgtaken, bijscholing).

Alle nieuwe regels zijn op 1 juni 2007 in werking getreden.

c) Inzake outplacement

Hier moet worden gewezen op de belangrijkheid van het jongste interprofessioneel akkoord, dat het dubbele verplichte karakter van het outplacement zowel voor de werkgever als voor de werknemer heeft bevestigd.

Met andere woorden, de werkgever is verplicht een outplacementbegeleiding aan te bieden aan de ontslagen werknemers die ouder zijn dan 45 jaar en de werknemers zijn verplicht erop in te gaan.

Het akkoord voorziet echter in uitzonderingen op die dubbele verplichting. Die uitzonderingen werden door de Raad toegelicht in zijn advies nr. 1.605 van 24 april 2007 betreffende een ontwerp van uitvoeringsbesluit. Volgens de sociale partners kunnen zes categorieën van werknemers worden vrijgesteld van de outplacementverplichting in geval van ontslag.

Eerlang zou een nieuwe overeenkomst moeten worden aangenomen om een aantal wijzigingen aan te brengen in de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 82 betreffende het outplacement, om de nadere regels voor de toepassing van de nieuwe regeling inzake outplacement te definiëren, overeenkomstig het tussen de sociale partners overeengekomen akkoord.

d) Inzake vorming

De Raad wijst er dienaangaande op dat advies nr. 1.580 van 21 november 2006 handelt over een eerste reeks wijzigingen in het stelsel van het betaald educatief verlof in het kader van het jongste interprofessioneel akkoord.

Dat eerste pakket maatregelen heeft meer bepaald tot doel het stelsel voor het schooljaar 2007-2008 veilig te stellen door een verhoging van de werkgeversbijdrage (van 0,04 % naar 0,08 % van de lonen), met daarbovenop een inspanning van de federale regering voor een bedrag gelijk aan de werkgeversbijdrage. Verder worden maatregelen voorzien tot beheersing van de uitgaven.

Eerlang zullen in de Raad discussies worden aangevat met het oog op een diepgaandere hervorming van het stelsel teneinde het aan de uitdagingen van de 21e eeuw aan te passen, zoals bepaald in het jongste interprofessioneel akkoord 2007-2008.

Daarenboven hebben de NAR en de CRB aan de regering voorstellen voorgelegd voor een verbetering van de sociale balans van de ondernemingen als instrument voor de evaluatie van de opleidingsinspanningen van de ondernemingen (advies nr. 1.573 van 21 november 2006).

Dat nieuwe instrument zal een betere inschatting mogelijk maken van de verwezenlijking van de vormingsinspanningen die door de sociale partners in het jongste interprofessioneel akkoord werden bevestigd (1,9 % van de loonmassa besteed aan vorming), met dien verstande dat de administratieve lasten van de ondernemingen op andere punten worden verminderd (zie hierboven).

e) Inzake genderproblematiek

De sociale partners hebben in het jongste interprofessioneel akkoord alleen maar kunnen constateren dat de gemiddelde lonen van mannen en vrouwen nog te sterk verschillen. Bijgevolg hebben zij de sectoren en bedrijven die dit nog niet hebben gedaan, verzocht hun loonclassificaties te toetsen aan de verplichting tot genderneutraliteit en in voorkomend geval de nodige correcties aan te brengen.

De eventuele kosten verbonden aan die herziening moeten worden aangerekend op de loonkostenontwikkeling die de sectoren in het kader van de op interprofessioneel niveau bepaalde loonnorm overeenkomen. Ze moeten ook rekening houden met de instrumenten die hiervoor worden aange-reikt vanuit de federale overheid en met de gunstige ervaringen en beste praktijken in de sectoren die voortgang maakten.

Ter uitvoering van het interprofessioneel akkoord zal de Nationale Arbeidsraad binnenkort ook de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 25 betreffende de gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers actualiseren.

f) Inzake bestrijding van de verschillende vormen van discriminatie

De bestrijding van alle vormen van discriminatie op de arbeidsmarkt is een punt waarvoor de sociale partners in het jongste interprofessioneel akkoord belangrijke verbintenissen zijn aangegaan (anker-punt nr. 4).

Overeenkomstig dat akkoord zijn er werkzaamheden aan de gang met het oog op een eventuele wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 38 van 6 december 1983 betreffende de werving en selectie van werknemers. Het betreft de vraag of het wenselijk is het toepassingsgebied van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 38 uit te breiden tot alle fasen van de arbeidsverhouding, gelet op de belangrijke wijzigingen die onlangs in de antidiscriminatiewetgeving in België werden aange-bracht.

De Raad zal zich binnenkort ook buigen over de actualisering van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 26 betreffende het bezoldigingspeil van de mindervaliden.

g) Inzake harmonisering van het statuut arbeider/bediende

De desbetreffende werkzaamheden van de expertencommissie werden hervat. Dit vraagstuk is nauw verbonden met de reflectie over de hervorming van het arbeidsrecht die op Europees niveau werd ingezet.

h) Andere dossiers die verband houden met de Europese werkgelegenheidsstrategie

Andere vraagstukken sluiten volledig aan bij de Europees werkgelegenheidsstrategie :

- De NAR heeft advies nr. 1.598 uitgebracht over een ontwerp van koninklijk besluit dat ter uitvoering van het Generatiepact voorziet in een nieuwe lastenvermindering voor oudere werknemers van 50 jaar en ouder.
- De evaluatie van het stelsel van de startbanen en de studentenarbeid is aan de gang.
- De NAR en de CRB zullen eerlang beginnen met hun gezamenlijke werkzaamheden om een voldoende aantrekkelijk en gebruiksvriendelijk instrumentarium inzake resultaatsgebonden voordeelen te formuleren.
